PROTECȚIA COPIILOR RĂMAȘI FĂRĂ OCROTIRE PĂRINTEASCĂ (Analiză comparativă)

Daniela PETROV

L'article donne une attention particulière à l'enfant qui devient plus vulnérable dans la société d'aujourd'hui. C'est une analyse comparative sur les services de protection de l'enfant, en élucidant plusieurs aspects tels que la législation, l'impact sur l'intégration de l'enfant du placement de sa prise d'indépendance. Aussi, sont présentés les points forts et les faiblesses du système de la protection de l'enfant, afin de proposer des suggestions pour son amélioration.

Copilul reprezintă o resursă importantă a societății care asigură continuitatea acesteia, un adult în devenire, viitorul cetățean al societății, care nu deține capacitățile fizice și psihice necesare pentru a-și asigura bunăstarea și apăra drepturile și interesele sale.

De aceea, statul a învestit cu această responsabilitate părinții. Totodată, statul garantează fiecărui copil dreptul la un nivel de viață adecvat dezvoltării sale fizice, intelectuale, spirituale și sociale. În ultimele două decenii se accentuează tot mai mult vulnerabilitatea copiilor și se extind riscurile cu care aceștia se confruntă, ca urmare a unui șir de factori, precum: creșterea semnificativă a nivelului sărăciei, șomajului, criminalității, corupției, alte probleme sociale; creșterea numărului de familii defavorizate; migrația părinților la muncă peste hotare; comportamente deviante ale părinților (violență, neglijență, abuz de alcool etc.); schimbarea valorilor familiale. În anul 2015, conform Biroului Național de Statistică, 14 449 dintre copii aveau stabilit statutul de copil rămas fără ocrotire părintească, iar 2957 de copii se aflau în instituții de tip rezidențial. În anul 2016 numărul copiilor a crescut cu 6,6% față de anul precedent. La nivelul municipiului Chișinău, 1533 de copii aveau statutul stabilit, dintre care 367 au fost luați la evidență pe parcursul anului 2016 [1]. Intensificarea vulnerabilității copiilor și creșterea numerică a copiilor rămași fără îngrijirea părinților reprezintă un fenomen îngrijorător, care amenință stabilitatea societății, iar intervenția specialiștilor este una indispensabilă.

În contextul dezinstituționalizării, astăzi se dezvoltă mai intens serviciile de protecție de tip familial, care vin să ofere copiilor aflați în dificultate îngrijire într-un mediu familial substitutiv: tutela/curatela, asistența parentală profesionistă, casă de copii de tip familial. Totodată, datorită reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, s-au produs modificări semnificative, creându-se servicii rezidențiale de tip nou: casă comunitară și centru de plasament temporar pentru copii.

Eforturile autorităților în dezvoltarea serviciilor de protecție de tip familial sunt considerabile, fapt demonstrat prin datele statistice. Astfel, identificăm, la nivel național, o creștere importantă a serviciului de asistență parentală profesionistă, pentru ultimii ani (*a se vedea Figura*).

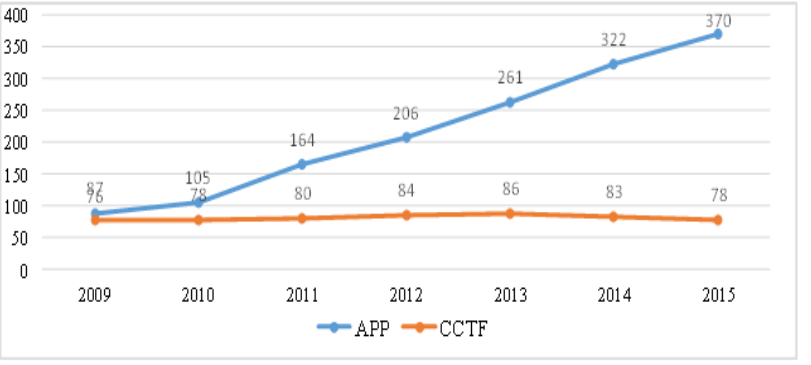

Fig. Evoluția serviciilor de protecție familială a copiilor, anii 2009-2015

Sursa: Rapoartele sociale anuale ale MMPSF.

Analizând comparativ serviciile de protecție a copilului: tutela, asistența parentală profesionistă, casa de copii de tip familial și centrul de plasament temporar, am identificat un șir de avantaje, dar și impedimente, invocate de către specialiști, privind dezvoltarea și extinderea serviciilor de tip familial.

Astfel, din punctul de vedere al acoperirii legale, actele normative ce reglementează serviciile de protecție a copiilor rămași fără ocrotire părintească necesită modificări și reajustări la realitatea actuală, în special, pentru serviciul casă de copii de tip familial. Cel mai bine documentat legal, în opinia specialiștilor, este serviciul de asistență parentală profesionistă. Tutela, în lipsa unui regulament-cadru și al instrumentelor de intervenție, la acest capitol înregistrează lacune

semnificative. Din perspectiva impactului pozitiv al plasamentului asupra integrării cu succes în viața independentă a copiilor, opinia specialiștilor s-a împărțit între trei servicii: tutelă, asistență parentală profesionistă și reintegrare în familia biologică.

Argumentele aduse sunt următoarele: prin tutelă „*se menține legătura cu familia extinsă”*, iar „*îngrijirea de către rude asigură o continuitate a dezvoltării”*; asistența parentală profesionistă presupune o îngrijire profesionistă de către un angajat pregătit în lucrul cu copiii, pe lângă aceasta „*oferă un model familial și o abordare individuală, datorită numărului redus al copiilor luați în plasament”;* reintegrarea în familia biologică, acolo unde este posibil, este foarte importantă, din moment ce „*familia de origine este cel mai prielnic mediu de dezvoltare, iar copiii vor să fie cu părinții lor”*. Astăzi, centrul de plasament temporar oferă condiții tot mai bune pentru o integrare de succes a copiilor în viața independentă, datorită reducerii numărului de copii din plasament; implicării lor în activități gospodărești; oferirii unui anumit grad de autonomie privind acțiunile și hotărârile lor; implicarea unui personal calificat în lucrul cu copiii [2].

Totodată, acesta este serviciu de siguranță în fața revictimizării copilului prin „înapoierea” lui, dar și o realitate necesară pentru a face față numărului de copii rămași fără ocrotire părintească, care nu pot fi îngrijiți în serviciile familiale. Nu există o formulă magică a integrării cu succes a copiilor, totul depinde de alegerea potrivită a formei de protecție, ținând cont de nevoile și particularitățile copilului.

Impedimentele întâlnite de specialiști în munca lor țin de finanțarea insuficientă a serviciilor, ceea conduce la creșterea cazurilor de dizolvare a tutelei, micșorarea numărului asistenților parentali profesioniști, reducerea caselor de copii de tip familial și amenință securitatea copilului. Astfel, în anul 2016, în municipiul Chișinău s-a redus numărul de asistenți parentali de la 40 la 37, iar dintre cele 4 case de copii de tip familial, nu a rămas niciuna [1].

Un alt impediment este lipsa serviciilor comunitare de sprijinire a familiilor vulnerabile prin care să se prevină separarea copilului de familie. Ținem să menționăm că cooperarea cu sectorul neguvernamental reprezintă o resursă importantă pentru dezvoltarea și extinderea serviciilor de îngrijire de tip familial: *„Cooperarea este foarte importantă și la nivel de Chișinău am realizat un șir de*

obiective, vise chiar, care păreau ireale, datorită parteneriatelor cu ONG" (specialist DMPDC). Prin aceste colaborări Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului a reușit să implimenteze proiecte de dezinstituționalizare a copiilor, să acorde asistență și suport material familiilor social vulnerabile, să organizeze instruiri etc.

Putem spune în cele din urmă că sistemul actual de protecție a copilului deține un cadru legislativ bogat, servicii de protecție dezvoltate, dar și neajunsuri, menționate anterior. Astfel, pentru eficientizarea sistemului propunem următoarele: dezvoltarea serviciilor comunitare de sprijinire a familiei aflate în dificultate și de prevenire a separării copilului de familie; elaborarea unor instrumente clare pentru identificarea timpurie și evaluarea copiilor aflați în situație de risc; angajarea specialiștilor cu studii și experiență în domeniu; sporirea colaborărilor și parteneriatelor cu sectorul neguvernamental; actualizarea și reajustarea în permanență a cadrului legal ce vizează protecția copilului la schimbările din societate și necesitățile beneficiarilor.

Referințe:

1. *Raport anual 2016*. Chișinău: DMPDC, 2016. [Accesat 11.06.2017] Disponibil:http://dmpdc.md/wp-content/uploads/2012/03/Raport-DMPDC-2016-1.doc
2. MULHEIR, G., RICHARDSON, K., GYLLENSTEN, L. *Evaluarea strategică a sistemului de protecţie a copiilor în Republica Moldova*. Chișinău, 2014. 220 p.

Recomandat
Oleg BULGARU, dr, conf. univ.